

ПУТОВАЊА У СЕБЕ

**Тања Крагујевић, *Корона: мале песме,*
Чигоја штампа, Београд, 2017.**

Новије књиге стихова песникиње Тање Крагујевић красила су путовања. И фиктивна и реална. Не само екфразична, него и надреално и осмишљено доврхуњена. Са чистим емоцијама и тајнама из дубине песничког бића, уз посебне емпатије, на које се пристаје још приликом првог читања. И уз очекивану песникињину склоност ка суштим детаљима и промишљањима која се асоцијативно настављају кроз завидну и надграђујућу медитативну сликовитост, што је препознатљива карактеристика и особена вредност поетике Тање Крагујевић, од стране књижевне критике, оправдано већ ословљена као „уметност тренутка“. Као фреска у неколико секунди и слика из које исијава поетска промишљајућа порука.

Очито да песникињина најновија књига песама, симболичног и наслућујућег, наслова *Корона*, на први поглед, изгледа потпуно другачије.

Наиме, пред читаоцем је укупно осамдесет песама, означених бројевима од 1 до 80). Дакле, и овог пута неразврстаних у циклусе. Све песме су од шест, већином, дужих стихова, које чине и по две-три реченице. Од две-три речи. Понекад и од једне једине речи. Од једне слике. Импресије. Или питања. Утисак је да су дуже песникињине наративне и утишане и успорене реченице преломљене и тачкама раздвојене, како би песме

попримиле другачији ритам певања са згуснутим кратким реченицама, усклађеним међусобно, које су у стању да воде игрив дијалог асоцијација и метафора.

Када су, пак, у питању путовања, на која нас је песникиња навикла, она, и у „корони“ чине њен доминантан ток. Али, овог пута није реч о путовањима кроз просторе далеко од нас, него о песничким путешствијама у сопствену прошлост. У свој свет детињства. Дакле, пут ка себи и у себе. У себе некад, што писац поговора Јовица Аћин, посебно наглашава и издваја, дајући песникињин трагањима и посебан значај, па и оквир њеним стиховањима („Прича је чекала пролеће да би никнула. Најпре ме је питала, док је клијала, хоћу ли се више икад вратити тамо одакле сам потекао. Нећу, одвратио сам, јер све сам понео са собом и то је још у мени. Али, нисам био у праву. Нешто ми је недостајало“).

Као и у ранијим књигама стихова песникиња Тања Крагујевић сопот својих песама проналази у детаљима, у флешевима, у фрагментима, у сачуваним сећањима из детињства, у ситницама које још увек много значе. Итекако значе. Не треба посебно представљати оправдану тврдњу да је фрагмент данас, постао услов без кога више не може савремена књижевност (М. Петровић). Да је фрагмент песма и ван песме.

Зато у првим стиховима „короне“ препознајемо и змајеве, и представе равнице, и доживљај поља, и бицикл, и пролеће, и вече, и бундеву, и ланце земље, догађаје упамћене из завичаја... На пример, песма 58 богата је сликама из тог света и времена, који је, у међувремену, више или мање изложен променама: „Јер ту је / багрем. Лук од ружа. И ничег истог. / Ничег стварног. Више нема“, као и сликовито-емотиван чин присећања дечјег бића у песми 42 која овако изгледа и гласи целовита:

*Понекад нема сухог дрвета за пећи.
Ни друге ватре. Сем мене. У мени.
Чујем вратнице. Кломпе пуне сламе.
Мале дрвене галије. За пренос игличастог
снега. Колевку месечеве музике. И мраз.
Сув. Као ништа. Што мерка сав мој млечни пут.*

Топлину сусрета са светом и простором детињства, кроз узајамна и нужна преиспитивања и пропитивања, праћена стрепњом, откривамо у почетним стиховима песме 76: „Под стаблом у воћњаку. Постеља од земље. / Одмерава ми године“, који, истовремено, и илуструју нов и неочекиван дискурс и стваралачки поступак песникиње Тање Крагујевић у књизи *Корона*.

Песникиња је баш сликовито-значањски уверљива: „Прва кућа. / Од млечног је хлеба. / Од божијег грозда. Довикујемо се / у њој ружама“ – песма 27. Значај, који попут светионика, иконе и сохе, поседује само родна кућа: „И у слепилу. И у глувилу. Нашла бих / ту капију“ – песма 58. Стога, не чуди песникињин императивни захтев и закључак: „То не сме бити место изгубљеног. То што ме / ту више нема“ – песма 79. И у што не треба сумњати.

Синтагма која се односи на песникињин изостанак из завичаја и детињства – „трепетљика одсуства“, често се, додуше у различитим семантичким валерима, понавља (на пример, у истој песми 44 читамо следећу стрепњу и исповест: „Мостовима којима нећу проћи. Кућиштима. / Где ме неће бити“), инсистирајући на чињеничном стању одсуства из места рођења. Из родне куће. Из њиховог живота који се, у међувремену, одвијао.

Посебно се издваја и будућа неминовност – ближа или даља: „Дневник сам онога што јесам. / Меморандум. Дуг је попут онога / што нисам. Јер дуже је оно што ће бити./ Кад не буде ме било. Од онога што / икада бејах“ – песма 13.

Као врло важно, готово кључно питање за песникињу „корону“, јесте како се одвија односно како се разрешава њен повратак у свет детињства и успомена.

Песникиња повратак у своју прошлост и свој свет сећања, пре свега, доживљава као повратак у себе, као још једно, по ко зна који пут, упознавање са собом, са непознатим и скривеним деловима сопства, јер „Детињство је пут да спознате себе. Сећање на детињство је поетски облик самоспознања“, јер „Ко сам ја?“ – пита се Ј. Аћин.

Пре свега, треба се подсетити да је статус расељеника или пресељеника, независно да ли је добровољан, игром случаја или присиљан, увек у двојном односу. У фази раздвајања или зближавања. Песникиња је свесна да је један део њеног живота, бића, па и идентитета, остао заточен у детињству и завичају. И да га она може реконструисати онаквог какав је он био – са њом или без ње. Зато и њена инсистенција на одсуству из завичаја, али потенцира на могућности да види себе у том и таквом простору и времену. Готово бодријарско упознавање и сусретање са собом. И у себи, што уочавамо у 39: „Да видиш се у себи“ и 72 песми: „У себи осматраш. Има ли / у теби душе. И чему толике мисли. Песме“.

Нису искључене ни идентитетске непријатности при повратку ка себи („Као да си у погрешном себи“ – песма 68), чак и када су изнуђена и замишљена без права на одустајање, иако воде ка обалама хаоса и апсурда, па и непрепознавања („Треба поћи. / Кренути. Доспети. На сваком путу. Другој / себи“ – песма 66), а што означава и изузетну опасност у идентификационом походу у себе („Нећеш спознати потпуност“ – песма 73). Последично, и у колектив.

Време између одласка и повратка у стању је да замагли визире повратника у свој свет сећања, чак иако је још увек далеко „последња соба себе“ (завршна песма 80). Песникињина могућност оживљавања запамћених

доживљаја и представа свог света детињства, не може у потпуности да уклони страх и стрепњу сваког повратника у себе и у своју прошлост („Јер без ичега смо. Док му се враћамо“ – песма 57), што илуструје искрену бојазан колико смо или нисмо сви ми остали исти у релативно кратком временском размаку, иако потајно верујемо у свој опстанак и континуитет. Идентитетски, пре свега. А завичај се у међувремену мењао и богатио другим значењима и смисловима, што увек изазива извесну бојазан код повратника.

Неколико речи, као што су прозори, вода (река, Тиса), песак, поље (равница) које су учестале у „корони“ Тање Крагујевић, не само да су одредиле и амбијент њених песама, па и читаве књиге, већ су и завредиле атрибут симбола и делова песникињиног бића (на пример, река Тиса у 75 песни: „Нага Тиса. Бесконачност. Ко / не види је изгубио је. Ко је види. Изгубљен је“). Нарочито и најчешће прозори, као посебни граничници. Као међаши, иако су прозирни. Као контролници нашег живота и ван завичаја. Као лимити, независно са које стране прозора се песникиња налази. Да ли, раније, када је из своје собе гледала у очекивани живот ван њеног додира, осим визуелног („У завесама на ветар / покреће се дан. Тако памтим / како расту јутарњи прозори. / Али их не могу отворити“ – песма 6), и/или сада споља, када прозори нису више тако провидљиви и доступни садржајем који крију од свих нас („Споља отиремо / окна вуненом рукавицом. И гле. Од снежног / праха су нам све више и све даље руке“ – песма 29). И када крију од песникиње њен свет успомена, на који она има право („Умножено окно заборављеног“ – песма 77). И њено име („Јер уистину / ко сам. Ако не сазнам прозор први“ – песма 5), што одражава значај сећања за живот и идентитет песничког бића.

Александар Б. ЛАКОВИЋ